

Sygn. akt I C 134/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2019 roku

Sąd Okręgowy w Gliwicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Łucja Oleksy-Miszczyk
Protokolant:	sekretarz sądowy Wioleta Motyczka

po rozpoznaniu w dniu 10 maja 2019 roku w Gliwicach

sprawy z powództwa (...) Sp. z o. o. w W.

przeciwko E. M., Z. K., L. M., A. K.

o zapłatę

1) utrzymuje w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla wydany przez Sąd Okręgowy w Warszawie w dniu 9 kwietnia 2015 roku pod sygnaturą

XXV Nc 325/15;

2) nakazuje pobrać od pozwanych E. M., Z. K., L. M., A. K. solidarnie na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Gliwicach kwotę 1.360,21 (tysiąc trzysta sześćdziesiąt 21/100) złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

SSO Łucja Oleksy-Miszczyk

Sygnatura akt I C 134/18

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. pozwem z dnia 18 marca 2015 roku wniosła o zasądzenie solidarnie od pozwanych: E. M., L. M., Z. K. i A. K. kwoty 542.120,19 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenie solidarnie od pozwanych kosztów postępowania oraz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwu podniosła, iż jest w posiadaniu weksla, którego wystawcą jest Przedsiębiorstwo (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Poręczenia wekslowego za wystawcę udzielili (...) spółki- (...), Z. K., L. M. i A. K.. Przedmiotowy weksel został wystawiony na zabezpieczenie roszczeń wynikających z zawarcia przez spółkę Przedsiębiorstwo (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością umowy leasingu numer (...). W związku z niewypełnieniem zobowiązań wynikających z umowy leasingu powódka uzupełniła weksel zgodnie z treścią deklaracji wekslowej na sumę 542.120,19 zł z terminem płatności na dzień 31 grudnia 2014 roku. Mimo upływu terminu do zapłaty pozwani nie wykupili weksla. Nadto powódka wskazała, iż dochodzi swoich roszczeń tylko od poręczycieli wekslowych, ponieważ wystawca weksla nie istnieje- został wykreślony z KRS z dniem 20 lutego 2013 roku.

W dniu 9 kwietnia 2015 roku Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział XXV Cywilny nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym z weksła, w sprawie o sygn. akt XXV Nc 325/15, uwzględnił powództwo w całości (k.31).

Pozwani E. M. i L. M. skutecznie wnieśli zarzuty od nakazu zapłaty (k.40-47). Podnieśli, iż weksel, jako weksel in blanco został uzupełniony przez powódkę niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym- gdyż wystawca weksła wyraził zgodę na opatrzenie weksła datą płatności wedle uznania powódki- jednak upoważnienie to nie zawiera zgody na oznaczenie daty płatności po dacie ogłoszenia upadłości wystawcy weksła. Nadto pozwani podnieśli, iż świadczenie objęte wekslem jest nienależne – żądana kwota nie odzwierciedla rzeczywistego zadłużenia wystawcy z tytułu umowy leasingu nr (...).

Zarzuty wnieśli również pozwani Z. K. i A. K. w całości zaskarżając nakaz zapłaty (k.77-80) i podnosząc zarzut braku zaległości z umowy leasingu numer (...) albo wygaśnięcia uprawnienia do wypełnienia weksła niepełnego odnośnie zobowiązań powstałych i wymagalnych do dnia 22 grudnia 2011 roku z uwagi na ich przedawnienie. Pozwani wnieśli o niezaliczenie na poczet zobowiązań z umowy leasingu numer (...) wartości przedmiotu leasingu oddanego ponownie w leasing, niezaliczenie na poczet zobowiązań z umowy leasingu ceny sprzedaży przedmiotu leasingu.

Sąd ustalił co następuje:

Powódka jako finansujący zawarła w dniu 4 sierpnia 2008r. z Przedsiębiorstwem (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością jako korzystającym umowę leasingu. Przedmiotem leasingu była maszyna do ciecicia woda B. L. 6030 (umowa k. 134). Zabezpieczeniem należności wynikających z umowy leasingu był weksel in blanco, którego wystawca był korzystający. Zobowiązanie wekslowe zostało poręczone przez pozwanych. Zgodnie z treścią deklaracji wekslowej korzystający wyraził zgodę na wypełnienie weksła przez powoda w każdym czasie w przypadku nieuiszczenia w terminie wszelkich należności wynikających z umowy bądź powstałych wskutek jej rozwiązania lub wygaśnięcia na sumę wekslową odpowiadającą łącznej sumie zadłużenia z umowy, na które składać się będzie kwota: niezapłaconych opłat leasingowych oraz kosztów, w tym kosztów windykacji, odsetek za opóźnienie oraz kwota odszkodowania umownego, o którym mowa w ogólnych warunkach umowy leasingu oraz innych należności i kosztów finansującego powstałych zarówno w czasie trwania jak i po rozwiązaniu lub wygaśnięciu umowy leasingu. Korzystający wyraził także zgodę na opatrzenie złożonego weksła datą płatności według uznania powoda. Pozwani – poprzez oświadczenie zamieszczone w dokumencie deklaracji wekslowej - wyrazili zgodę na wypełnienie weksła sposób opisany w deklaracji (weksel k. 5, deklaracja k. 7).

Odszkodowanie umowne, o jakim mowa w deklaracji wekslowej opisane zostało w § 35 ust. 6 d) ogólnych warunków umowy leasingu (OWUL) i obejmuje 105% sumy wszystkich przewidzianych w umowie leasingu, a nie zapłaconych opłat leasingowych w części kapitałowej i ceny wykupu. Odszkodowanie zgodnie z § 35 ust. 1 OWUL należne jest w przypadku rozwiązania umowy leasingu w przypadku opóźniania się przez korzystającego z zapłatą opłat leasingowych lub innych należności wynikających z umowy. Jego wysokość jest pomniejszana o uzyskane przez finansującego w związku z przedterminowym zakończeniem umowy korzyści szczegółowo opisane w§ 35 ust 14 OWUL (k.140-141).

Jako, że należności z tytułu umowy nie były przez korzystającego regulowane terminowo, powód pismem z dnia 29 listopada 2011r. (k. 147), wezwał korzystającego do zapłaty, a następnie pismem z dnia 18 stycznia 2012r. wypowiedział umowę, wzywając korzystającego do zapłaty kwoty 331.601,06 zł z tytułu opłat leasingowych wymagalnych do dnia rozwiązania umowy oraz innych opłat leasingowych i kosztów wynikających z umowy łącznie z odsetkami, a także do zwrotu przedmiotu leasingu. W piśmie zaznaczono, że brak zapłaty w/w należności spowoduje skierowanie sprawy na drogę sądową, a brak zwrotu przedmiotu leasingu skutkował będzie m.in. zapłata kary umownej określonej w OWUL (k. 151).

Urządzenie będące przedmiotem leasingu nie zostało w sposób fizyczny zwrócone powódce. W trakcie trwania umowy zostało przez korzystającego przetransportowane do obiektu wykorzystywanego przez inną firmę tj. (...), która to spółka na podstawie umowy z korzystającym użytkowała przedmiot leasingu i zainteresowana była jego przejęciem. Powódka i (...) Spółka z o.o. podejmowała rozmowy dotyczące wyleasingowania maszyny na rzecz (...) (...), jednak ta

ostatnia uzależniała zawarcie umowy od rozliczeń z poprzednim leasingobiorcą. Ostatecznie nie doszło do zawarcia kolejnej umowy (pismo korzystającego 5 maja 2011r. k. 152, pisma (...) (...) z dnia 30 stycznia 2013r., 11 marca 2013r., 7 maja 2013r., 14 czerwca 2013r., k. 155-158, umowa o współpracy z 2 maja 2011r. k. 190). W tej sytuacji powódka podjęła decyzje o sprzedaży urządzenia – ofertę zakupu złożyła (...) (...) i firma (...), przy czym zaoferowane ceny wynosiły odpowiednio 300.000,- i 320.000 zł. Jako, że powódka uznała oferowane ceny za zaniżone, wystawiła urządzenie na aukcję internetową na własnym serwisie licytacyjnym za cenę ustaloną przez biegłego rzeczoznawcę tj. kwotę 540.000,- zł. W okresie od 26 marca 2014r. d 3 lipca 2014r maszyna był kilkukrotnie wystawiana na aukcji internetowej, ale nie pojawił się żaden nabywca. W tej sytuacji powódka zdecydowała się obniżyć cenę wywoławczą do najwyższej uprzednio otrzymanej ofert tj. 320.000,- zł. Po tym maszyna została wylicytowana do kwoty 387.500,- zł, przez (...) (finansowanie nastąpiło w trybie zawarcia umowy leasingu), a powódka przystąpiła do ostatecznego rozliczenia umowy stosownie do postanowień §35 OWUL. Do czasu ponownego wyleasingowania przedmiotu umowy urządzenie przechowywane było nieodpłatnie przez (...) (oferta (...) (...) k. 160, wnioski o obniżenie ceny k. 161, dokument przejścia środka trwałego k. 166, umowa przechowania k. 195, informacja o wynikach licytacji k. 72).

W dniu 22 grudnia 2014r. powódka wypełniła weksel na kwotę 542.120,19 zł z datą płatności na 31 grudnia 2014r. i pismem z dnia 22 grudnia 2014r. wezwała pozwanych do wykupu weksla (weksel k. 5, wezwania do wykupu k. 15 i nast.).

Weksel został wypełniony po ogłoszeniu upadłości korzystającego tj. (...). (...) Spółka z o.o. nie istnieje – zostało wykreślone z rejestru (okoliczności niesporne).

Na sumę wekslową składają się kwoty:

- 77.257,90 zł tytułem różnicy pomiędzy kwotą odszkodowania, a kwota stanowiącą wylicytowaną cenę netto - zgodnie z § 35 ust. 6 pkt d i § 35 ust. 14 pkt b OWUL i art. 709 (15) k.c. ;

- 311.194,42 zł z tytułu zaległych opłat leasingowych, w tym 303.943,96 zł należnych za okres poprzedzający rozwiązanie umowy i miesiąc, w którym nastąpiło rozwiązanie umowy (§ 35 ust. 6 pkt a i § 35 ust. 5 OWUL i kwota 7.250,46 zł tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia przedmiotu leasingu (§ 5 umowy)

- odsetki umowne w łącznej kwocie 17.665, 44 zł naliczone w oparciu o § 19 ust. 1 OWUL

;- 136.002,43 zł tytułem odsetek ustawowych od niezapłaconych należności (ostateczne rozliczenie umowy k. 164, informacja o kwocie niezafakturowanych opłat miesięcznych tj. niespłaconym kapitale k. 168, nota obciążeniowa (...) k 169, faktury VAT k. 170-185, nota odsetkowa (...) k. 186,nota odsetkowa (...) (...) (...) k. 187,nota obciążeniowa (...) i rozliczenie na dzień wypełnienia weksla k. 188 i 189).

Opisany stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane wyżej dowody z dokumentów oraz zeznania świadka A. R. (przesłuchany na rozprawie w dniu 29 listopada 2016r. k.237). Okoliczności faktyczne sprawy w zakresie istotnym dla jej rozstrzygnięcia nie były między stronami sporne, spór opierał się natomiast o ocenę prawą opisanych wyżej faktów.

Opinie biegłego rzeczoznawcy co do wartości urządzenia będącego przedmiotem leasingu okazały się ostatecznie nieprzydatne do rozpoznania sprawy, a to z przyczyn przedstawionych szczegółowo w części zważającej.

Sąd zważył co następuje:

Zarzuty pozwanych co do nieprawidłowego wypełnienia weksla okazały się nietrafne. Okoliczność wypełnienia weksla i opatrzenia go datą płatności przypadającą po ogłoszeniu upadłości wystawcy weksla jest bez znaczenia dla ważności i skuteczności zobowiązania poręczyciela wekslowego. Zobowiązanie wystawcy weksla niezupełnego i poręczyciela takiego weksla oraz odpowiadająca mu wierzytelność powstają dopiero po uzupełnieniu weksla, ale ze skutkiem ex tunc tj. od chwili wydania weksla odbiorcy. W myśl art. 30 i 32 prawa wekslowego weksel można zabezpieczyć poręczeniem wekslowym (awal) co do całości sumy wekslowej lub co do jej części. Poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo jak ten za kogo poręczył. Poręczenie wekslowe jest samoistnym zobowiązaniem, niezależnym od zobowiązania

wystawcy weksla w tym sensie, że cechując się abstrakcyjnością i bezwarunkowością, zobowiązanie poręczyciela wekslowego jest ważne nawet, jeżeli nieważne jest zobowiązanie tego za kogo poręcza (chyba, że nieważność spowodowana jest wadami formalnymi weksla). W tych warunkach utrata bytu prawnego przez wystawcę weksla in blanco nie powoduje wygaśnięcia zobowiązania wekslowego poręczyciela (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 grudnia 2008, sygn. II CSK 360/08).

Nietrafne okazały się też zarzuty dotyczące wypełnienia weksla po upływie terminu przedawnienia roszczeń ze stosunku podstawowego. Termin przedawnienia roszczeń powódki jako związanych z jej działalnością gospodarczą wynosi zgodnie z art. 118 k.c. trzy lata. W doktrynie przeważa pogląd, iż opłaty leasingowe nie są świadczeniami okresowymi, ale jednorazowymi – spełnianymi w częściach. Ma to zasadnicze znaczenie dla ustalenia daty wymagalności roszczenia. Wymagalność takiego świadczenia nie mogła powstać przed rozwiązaniem umowy i wezwaniem do zapłaty zaległych i przyszłych rat leasingowych. Rozwiązanie umowy nastąpiło na skutek wypowiedzenia z dnia 18 stycznia 2012r., zaś wypełnienie weksla w dniu 22 grudnia 2014r., a data jego płatności przypadła na 31 grudnia 2014r. Weksel został zatem wypełniony, a zobowiązanie wekslowe nim objęte stało się wymagalne, przed upływem trzyletniego terminu przedawnienia roszczeń ze stosunku podstawowego.

Nie doszło również do przedawnienia zobowiązania wekslowego. Zgodnie z art. 70 prawa wekslowego przedawnienie takie następuje z upływem trzech lat licząc od dnia płatności weksłu. Skoro zatem data płatności przypadła na 31 grudnia 2014r., a pozew wniesiony został w marcu 2015r., termin przedawnienia nie upłynął.

Rozważenia wymagał również charakter odszkodowania umownego opisanego w § 35 ust. 6 pkt d OWUL, a także dopuszczalność zastrzeżenia takiego odszkodowania. Zgodnie z przywołanym postanowieniem OWUL odszkodowanie to obejmuje 105% sumy wszystkich przewidzianych w umowie leasingu, a niezapłaconych opłat leasingowych w części kapitałowej i ceny wykupu. Odszkodowanie to jest zatem jedynie o 5% większe od roszczeń jakie finansujący mógłby wysunąć w oparciu o przepis art. 709¹⁵ k.c.

Zgodnie z art. 709¹⁵ k.c. w razie wypowiedzenia przez finansującego umowy leasingu na skutek okoliczności, za które ponosi odpowiedzialności korzystający, finansujący może żądać od korzystającego natychmiastowego zapłacenia wszystkich przewidzianych w umowie, a niezapłaconych rat, pomniejszonych o korzyści, jakie finansujący uzyskał wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem i rozwiązania umowy leasingu. Obniżenie zobowiązania o wartość korzyści dotyczy wyłącznie zobowiązania wskazanego wprost w art. 709¹⁵ k.c., a mianowicie rat niezapłaconych na skutek rozwiązania umowy. Do pomniejszenia nie są przedstawiane natomiast raty zaległe tj. wymagalne przed rozwiązaniem umowy (taka możliwość nie wynika ani z treści art. 709¹⁵ k.c., ani z ogólnych warunków umowy leasingu).

Powódka naliczyła odszkodowanie umowne zamiast (a nie obok) sumy niezapłaconych na skutek rozwiązania umowy rat i ceny wykupu, będącej istocie ostatnią ratą leasingową. Odszkodowanie to jest zatem tożsame roszczeniami z art. 709¹⁵ k.c., powiększone 5% które w ocenie Sądu należy traktować jako karę umowną. Zarówno w doktrynie jak i orzecznictwie pojawił się pogląd o dopuszczalności zastrzeżenia kary umownej na wypadek odstąpienia od umowy leasingu na skutek jej niewykonywania bądź nienależytego wykonywania przez leasingobiorcę. Kara umowna nie jest w tej sytuacji zastrzeżona na wypadek niewykonania zobowiązania pieniężnego, ale innych niepieniężnych zobowiązań jakie powstają na skutek rozwiązania umowy np. obowiązku zwrotu rzeczy (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 października 2006r., sygn. IV CSK 154/06, B. Fuchs, Kodeks cywilny . Komentarz, Tom IV . Zobowiązania, teza 11 do art. 709¹⁵).

Poza sporem jest, że powódka podjęła działania zmierzające do sprzedaży przedmiotu leasingu, ostatecznie zawarła kolejną umowę leasingową z innym podmiotem i uzyskała z tego tytułu kwotę 387.500 netto. Bezspornie zatem odniosła korzyść, która zgodnie z zasadą przewidzianą w art. 709¹⁵ k.c. podlega odliczeniu od roszczenia o natychmiastową zapłatę przewidzianych w umowie, a niezapłaconych rat leasingowych. Odliczenie tej korzyści, wobec stanowczego brzmienia art. 709¹⁵ k.c. oraz umownej regulacji zawartej w § 35 ust. 14 OWUL, jest obligatoryjne.

Na skutek dokonanego odliczenia zobowiązanie do zapłaty nieuiszczonych rat leasingowych wygasa do wysokości odniesionej korzyści. Kwestia ta była w zasadzie między stronami niesporna – sporna była natomiast wysokość korzyści jaką powódka odniosła na skutek zwrotu przez korzystającego przedmiotu leasingu, a mianowicie pozwani wywodzili, że korzyścią ową jest wartość przedmiotu leasingu w chwili jego zwrotu powódce, powódka zaś wskazywała, że jest to kwota faktycznie ze sprzedaży uzyskana (co zresztą wynika z postanowień § 35 ust. 14 OWUL).

W ocenie Sądu korzyść leasingodawcy o której mowa w art. 709¹⁵ k.c. wyznacza faktycznie uzyskana cena sprzedaży. Kwestię tę szczegółowo przedstawiał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu już wyroku w z dnia 12 grudnia 2013r. sprawie V CSK 566/12, wywodząc, że leasingodawca (finansujący) jest właścicielem rzeczy przez cały okres trwania umowy leasingu, a więc przez sam fakt przejęcia rzeczy nie dochodzi po jego stronie do wzbogacenia o jej wartość. W tej sytuacji uzyskanie korzyści należy wiązać z realnie powstałym, a nie tylko potencjalnie możliwym do uzyskania dochodem z rzeczy, a więc przede wszystkim z uzyskaną przez leasingodawcę ceną sprzedaży.

W tych warunkach opinie biegłego rzeczoznawcy majątkowego co do wartości przedmiotu leasingu okazały się nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy. Skoro bowiem pod pojęciem korzyści mieści się realnie uzyskana za przedmiot leasingu cena, hipotetyczne ustalanie wartości rynkowej stało się zbędne. W ocenie Sądu powódka dołożyła należytej staranności podejmując działania zmierzające do uzyskania jak najwyższej ceny, pomimo tego nie zdołała się zbliżyć do wartości opisywanej przez biegłego. Niezależnie od przyczyn takiego stanu rzeczy, nie można przypisać powódce celowego działania na szkodę pozwanych poprzez zaniżanie korzyści o jakich mowa w art. 709¹⁵ k.c., a korzyść faktycznie uzyskana tj. 387.500 zł została odliczona w całości od przysługujących powódce roszczeń. Sąd podziela przy tym prezentowany przez stronę powodową pogląd, iż odliczeniu podlega uzyskana cena netto – powódka jest płatnikiem podatku VAT, a tym samym część ceny stanowiąca odprowadzany podatek nie stanowi jakiegokolwiek przysporzenia, a zatem nie jest korzyścią w rozumieniu art. 709¹⁵ k.c.

Bezzasadne okazały się zarzuty pozwanych dotyczące korzyści jakie powódka osiągała na skutek udostępnienia urzędnienia do korzystania (...) (...). Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało aby powódka pobierała z tego tytułu jakiegokolwiek opłaty, a łącząca powódkę z (...) (...) umowa była umową nieodpłatnego przechowania, co wynika wprost z jej treści.

W tych warunkach w oparciu o przepis art. 496 k.p.c. Sąd utrzymał w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany przez Sąd Okręgowy w Warszawie w dniu 9 kwietnia 2015r. po sygnatura XXV Nc 325/15.

O kosztach postępowania orzeczono w oparciu o przepis art. 98 k.p.c. i 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Zasądzone od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe obejmują wydatki poczynione w toku procesu na opinię biegłego.

SSO Łucja Oleksy-Miszczuk